

Rafał Majzner*

WIEDZA MUZYCZNA ABSOLWENTÓW SZKOŁ ŚREDNICH – KANDYDATÓW NA NAUCZYCIELI WCZESNEJ EDUKACJI

WSTĘP

Bardzo ważną dziedziną ogólnego wychowania, „niezastąpioną i jedyną w swoim rodzaju” (Szubertowska, 2012, s. 114) jest edukacja muzyczna. Odgrywa ona szeroko rozumianą rolę, polegającą na uwrażliwieniu na niesione przez nią wartości i jej piękno. Edukacja muzyczna realizowana w ramach obowiązku szkolnego ma przygotować wychowanków do świadomego korzystania z dorobku narodowej i światowej kultury muzycznej, pełnego uczestnictwa w życiu muzycznym oraz rozwijania uzdolnień i zainteresowań muzycznych (Pękala, 2014). Wychowanie muzyczne uznaje się za chybione, jeśli „zajmuje się wyłącznie kształceniem wykonawców i kompozytorów. Będąc zjawiskiem społecznym i kulturalnym, muzyka opiera się zarówno na osobach ją tworzących, jak i na jej odbiorcach” (Bonna, 2012, s. 251).

Jak pisze Elżbieta Szubertowska: „podstawową funkcją, ale zarazem najważniejszym celem edukacji muzycznej, niezależnie od stosowanych form i działań umuzykalniających, było zawsze i jest obecnie budowanie kultury muzycznej w ludziach, czyli przygotowywanie ich do korzystania z bogactwa kultury obiektywnej, w tym muzycznej” (Szubertowska, 2012, s. 127). Powszechna edukacja muzyczna ma do spełnienia wiele ważnych zadań już na najniższych szczeblach edukacji. Badania wskazują, że do 9 roku życia dziecko jest najbardziej chłonne i otwarte na różne rodzaje muzyki, rozwija wrażliwość muzyczną i ekspresję poprzez muzykę. Brak bądź niski poziom edukacji muzycznej pozbawia kolejne pokolenia podstawowego przygotowania muzycznego, pozytywnych motywacji do muzyki i odczucia, że reprezentuje ona świat wartości estetycznych (Migdał-Najman, Najman, 2017).

Zdaniem Andrzeja Białkowskiego od wielu lat „jednym z najbardziej trwałych wątków debaty muzyczno-edukacyjnej w Polsce jest utrwalone przekonanie o szczególnym zaniedbaniu obszaru powszechnej edukacji muzycznej [...]. Analizy kompetencji muzycznych (a precyzyjnie rzecz ujmując, analizy kompetencji, w które szkoła chciałaby wyposażać uczniów) prowadzone na wszystkich poziomach nauczania, na

* Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej.

których realizowane są zajęcia muzyczne, nie zostawiają złudzeń – efektywność zajęć muzycznych w polskich szkołach ogólnokształcących jest na ogół niska” (Białkowski, 2010, s. 32-33). Przyczyn takiego stanu rzeczy upatruje się wielu czynnikach. Przede wszystkim wychowanie muzyczne zredukowano w starszych klasach szkoły podstawowej, sprowadzono do formalnego minimum w gimnazjum oraz zlikwidowano w liceum. Ponadto spotkać się można ze zjawiskiem powierzania muzyki nauczycielom innych przedmiotów, którzy kończąc kursy czy studia podyplomowe, nie mają nawet szans na opanowanie podstaw prowadzenia przedmiotu (Przychodzińska, 2011). Maria Przychodzińska zwraca uwagę, że w gimnazjum wychowanie muzyczne ograniczone było przez wiele lat do absurdalnego minimum. Przewidywano albo muzykę, albo plastykę w wymiarze jednej godziny w tygodniu i tylko przez dwa lata (Przychodzińska, 2010).

Zgodnie z założeniami podstaw programowych kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół absolwenci poszczególnych etapów kształcenia opanowują określony zasób wiedzy z zakresu muzyki, obejmujący język i zasady muzyki oraz wiedzę z zakresu historii muzyki. W związku z tym, iż większość uczniów kończy powszechną edukację muzyczną na poziomie gimnazjum, w tabeli 1 przedstawiono treści przewidziane do opanowania przez uczniów na II i III etapie edukacyjnym (szkoła podstawowa i gimnazjum). W powszechnym szkolnictwie ponadgimnazjalnym muzyka i historia muzyki realizowane są wyłącznie w zakresie rozszerzonym.

Tab. 1. Wiedza z zakresu muzyki w podstawach programowych dla poszczególnych etapów edukacyjnych

Etapy edukacji	Wiedza z zakresu muzyki – efekty kształcenia
<p>Szkoła podstawowa – II etap edukacyjny</p>	<ul style="list-style-type: none"> • znajomość pojęć i terminów muzycznych (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi • wiedza o podstawowych elementach muzyki (rytmie, melodii, harmonii, agogice, dynamicie, kolorystyce, artykulacji) • znajomość dźwięków gamy, położenia ich na pięciolinii; wartości rytmicznych nut i pauz; skrótów pisowni muzycznej: repetycji, volty, <i>da capo al fine</i> • wiedza o podstawowych oznaczeniach: metrycznych, agogicznych, dynamicznych i artykulacyjnych oraz fermacie • znajomość symboliki beznutowej • znajomość i podział instrumentów muzycznych ze względu na źródło dźwięku • znajomość głosów ludzkich (sopran, alt, tenor, bas) oraz technik wokalnych (np. śpiew estradowy, śpiew biały, jodłowanie i inne) • znajomość aparatu wykonawczego (solista, zespół kameralny, chór, orkiestra, big-band, zespół folkowy)

	<ul style="list-style-type: none"> • wiedza o rodzajach, formach, fakturze i stylach muzycznych • wiedza o polskich tańcach narodowych, towarzyskich i współczesnych • znajomość nazw epok w dziejach muzyki i kompozytorów dla nich reprezentatywnych • znajomość chronologii postaci kompozytorów, np. Mikołaj Gomółka, Jan Sebastian Bach, Antonio Vivaldi, Wolfgang Amadeusz Mozart i inni)
<p>Gimnazjum – III etap edukacyjny</p>	<ul style="list-style-type: none"> • posiada podstawowy zasób pojęć i terminów muzycznych umożliwiający samodzielną i zespołową aktywność wykonawczą • zna podstawowe sposoby zapisu muzyki • zna podstawowe gatunki klasycznej muzyki wokalne, wokально-instrumentalne i instrumentalne, wybrane rodzaje muzyki jazzowej, rozrywkowej i etnicznej • zna budowę i brzmienie podstawowych instrumentów muzycznych oraz rodzaje zespołów wykonawczych • zna podstawowe terminy dotyczące chronologii epok w historii muzyki i kompozytorów reprezentatywnych dla kolejnych epok • zna podstawowe kroki i figury taneczne oraz rytmy wybranych tańców towarzyskich i narodowych • zna instytucje kultury muzycznej (miejsca wykonywania różnych rodzajów muzyki) • zna, wykorzystuje źródła informacji o muzyce (słowniki i encyklopedie muzyczne, internet) • zna typowe cechy epok w dziejach muzyki i cechy słuchanych utworów • charakteryzuje estetykę utworu i jego wykonanie • zna cechy utworu muzycznego (rodzaje faktury muzycznej: jednogłosową i wielogłosową, wybrane formy muzyki wokalne i instrumentalne) • określa różnorodne funkcje muzyki użytkowej i artystycznej • zna skład wykonawczy zespołów wokalnych, instrumentalnych i wokально-instrumentalnych (orkiestra, zespół kameralny, chór, rodzaje głosów żeńskich i męskich oraz instrumenty orkiestrowe) • porządkuje chronologicznie epoki muzyczne, przyporządkowując im reprezentatywnych dla nich kompozytorów oraz utwory muzyczne wysłuchane i omówione na lekcjach

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy: DzU. 2012, poz. 977.

Na podstawie analizy treści z zakresu muzyki przewidzianych do opanowania przez uczniów na poszczególnych etapach edukacyjnych w ramach obowiązku szkolnego można stwierdzić, że układ tych treści ma charakter koncentryczny. Z założenia uczniowie na kolejnych etapach edukacyjnych mają pogłębiać i uzupełniać wiedzę opanowaną na niższych szczeblach edukacji, a przede wszystkim wykorzystywać tę wiedzę w praktyce wykonawczej.

Cześć absolwentów szkół średnich podejmuje decyzje o wyborze studiów na kierunku pedagogika wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne. Zgodnie z założeniami podstawy programowej posiadają oni elementarną wiedzę z zakresu muzyki, przewidzianą do opanowania na niższych etapach edukacyjnych. Jest to o tyle istotne, że w ramach studiów przygotowani są do pracy jako nauczyciele edukacji muzycznej w przedszkolu i w klasach I-III szkoły podstawowej. Jak pisze Andrzej Rakowski, podstawowy problem polega na tym, że zadaniem nauczycieli edukacji elementarnej jest wprowadzanie dzieci w wiedzę z zakresu kilku dziedzin, co w tradycyjnym ujęciu odpowiadało kilku przedmiotom szkolnym. O ile studentom tego kierunku stosunkowo łatwo jest opanować podstawy i metodykę nauczania w takich zakresach wiedzy, jak język polski czy matematyka, które sami opanowywali przedtem w szkołach ogólnokształcących przez wiele lat, o tyle w odniesieniu do dziedziny muzyki okazują się na ogół całkowicie bezradni. Brakuje im elementarnych umiejętności i wiedzy, na podstawie której mogliby kompetentnie przygotować się do pracy nauczycielskiej w tej dziedzinie. Jest to o tyle istotne, że nie da się żadną miarą uzyskać odpowiedniego przygotowania do nauczania muzyki w ramach paru czy nawet kilku przedmiotów semestralnych przeznaczonych na zagadnienia muzyki przez gremia decydujące o kształcie studiów (Rakowski, 2010).

Celem niniejszego artykułu jest prezentacja wyników badań diagnostycznych nad elementarną wiedzą muzyczną osób – kandydatów na nauczycieli wczesnej edukacji rozpoczynających studia pedagogiczne na specjalności pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna. Na wyniki kształcenia muzycznego przyszłych nauczycieli edukacji elementarnej w szkołach wyższych niewątpliwie wpływ ma ich poziom wiedzy z zakresu muzyki.

PROCEDURA BADAWCZA I WYNIKI BADAŃ

W celu zbadania poziomu wiedzy muzycznej kandydatów na nauczycieli przeprowadzono test opracowany na podstawie analizy podstawy programowej oraz podręczników szkolnych. Składał się on z metryczki oraz trzech części. Pierwsza obejmowała znajomość kompozytorów, epok, w których komponowali, oraz ich twórczości, terminów i instrumentów muzycznych, rodzajów głosów śpiewających oraz obsad zespołów muzycznych. Druga część badała znajomość zasad muzyki i koncentrowała się na nazewnictwie dźwięków, znajomości wartości rytmicznych nut i pauz, znaków przykluczowych i kluczy oraz zapisie metrum muzycznego. Ostatnia część testu

sprawdzała wiedzę odsłuchową na temat umiejscowienia utworu w epoce, z której pochodzi, gatunków muzyki oraz tańców narodowych i ich metrum.

Badaniom poddano grupę 106 studentów stacjonarnych i niestacjonarnych I roku edukacji wczesnoszkolnej i wychowania przedszkolnego Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej (103 kobiety i 3 mężczyzn). Badania zostały przeprowadzone w październiku 2017 roku. Z metryczki wypełnionej przez respondentów wynika, że 16 (tj. 15,1%) osób uczęszczało na dodatkowe zajęcia muzyczne. Z wymienionej grupy 2 badanych ukończyło szkołę muzyczną I i II stopnia. Pozostali respondenci wymienili uczestnictwo w zajęciach muzycznych miejskich domów kultury, lekcje prywatne gry na pianinie oraz śpiewu. Ze względu na pilotażowy charakter badań zrezygnowano w opisie ich wyników z uwzględnienia zmiennych w postaci: środowiska zamieszkania, płci itp. Ponadto ze względu na niewielką grupę respondentów nie stosowano w tym przypadku obliczeń statystycznych wskazujących na siłę związku między zmiennymi.

Dwa pierwsze zadania w teście koncentrowały się na zbadaniu znajomości kompozytorów, ich twórczości oraz epok, w których komponowali. W każdym z pytań podano imiona i nazwiska 4 kompozytorów i poproszono młodzież o przyporządkowanie nazwisk kompozytorów do ich twórczości oraz epoki, w której tworzyli. Wyniki przedstawia tabela 2.

Tab. 2. Wiedza z zakresu historii muzyki

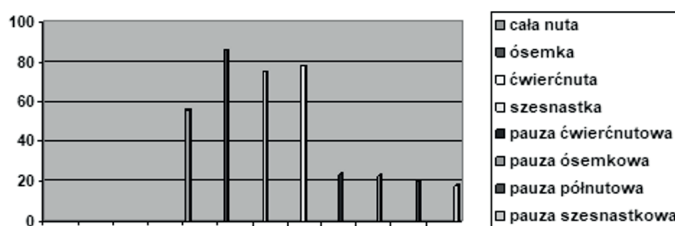
Treść zadania	Jan Sebastian Bach		Ludwig van Beethoven		Stanisław Moniuszko		Fryderyk Chopin	
	liczba popr. odp.	% N = 78	liczba popr. odp.	% N = 78	liczba popr. odp.	% N = 78	liczba popr. odp.	% N = 78
Wiedza o twórczości	17	16	13	12,3	35	33	41	38,7
Przyporządkowanie kompozytora do epoki	13	12,3	24	22,6	43	40,6	20	18,9

Źródło: badania własne.

Jak wynika z danych zawartych w powyższej tabeli, respondenci nie dysponują zadowalającą wiedzą na temat wybitnych kompozytorów, a zwłaszcza nie potrafią skojarzyć nazwiska twórcy z jego stylem i epoką. Najwięcej badanych wykazało się elementarną wiedzą na temat polskich kompozytorów, takich jak Fryderyk Chopin i Stanisław Moniuszko (odpowiednio: 41 osób, tj. 38,7%, i 35 osób, tj. 33%). W przypadku pozostałych kompozytorów wyniki okazały się znacznie niższe. Zaskakujące jest to, że większość badanych miała również problemy z przyporządkowaniem wymienionych kompozytorów do epok, w których tworzyli. Świadczy to nie tylko o niskim poziomie wiedzy z zakresu historii muzyki, ale i o brakach w wiedzy ogólnej, również z zakresu innych przedmiotów, takich jak np.: język polski, historia i plastyka, w ramach których również pojawiają się sylwetki wymienionych kompo-

zytorów w kontekście omawianych tematów. Źródłem wiedzy badanych na temat twórczości Chopina i Moniuszki mogą być ponadto pozaszkolne źródła informacji, np. media, w których informacje o twórczości wymienionych polskich kompozytorów są przedmiotem audycji. Analizując przytaczane tu rezultaty, należy zaznaczyć, że zadania opierały się wyłącznie na twórcach uznanych, których osiągnięcia przeszły do historii muzyki światowej.

Następne zadania testu skupiały się na znajomości terminów muzycznych. Pierwsze dotyczyło terminów odnoszących się do samego dzieła muzycznego natomiast drugie do zapisu nutowego (tab. 3).

Ryc. 1. Wiedza z zakresu terminów muzycznych odnoszących się do dzieła muzycznego i zapisu nutowego

Źródło: badania własne.

Analizując wyniki zawarte na ryc. 1, można stwierdzić, że respondenci słabo orientują się w zakresie znajomości terminów muzycznych, które występują w podstawie programowej już na etapie szkoły podstawowej. Trzeba tutaj podkreślić, że w badaniu zastosowano najbardziej popularne i często używane terminy, takie jak: akompaniament, aranżacja, polifonia, *tutti* oraz dominanta, akord, pauza, ćwierćnuta z kropką. Na wszystkie kombinacje zawarte w zadaniu odpowiedziało zaledwie trzynastu respondentów. Biorąc pod uwagę, że zadaniem badanych było jedynie przyporządkowanie nazw terminów do ich charakterystyk, tak niskie wyniki w jeszcze większym stopniu rodzą pesymizm w kontekście pracy studentów z tekstami muzycznymi na zajęciach z zakresu edukacji muzycznej i nauki prowadzenia przez nich zespołów muzycznych w przyszłej pracy zawodowej. Z przeprowadzonych badań wynika, że w zasadzie pojęcia te należy u większości badanych kształtować od podstaw na zajęciach w ramach studiów.

Dalsze zadania wiązały się ze znajomością instrumentów muzycznych i ich podziałem ze względu na praktykę wykonawczą. Aby sprawdzić wiedzę respondentów na ten temat, przygotowano dwa zadania. W pierwszym do obrazka przedstawiającego instrument badani przyporządkowywali jego opis, natomiast w drugim do nazwy instrumentu dobierali nazwę jego grupy i podgrupy.

Tab. 3. Znajomość instrumentów muzycznych i ich podziału

Treść zadania	Trąbka		Skrzypce		Kotły		Fagot	
	liczba odp.	% N = 78	liczba odp.	% N = 78	liczba odp.	% N = 78	liczba odp.	% N = 78
Zestawienie obrazu z nazwą	78	100	72	92,3	64	82	25	30
Zestawienie nazwy instrumentu z grupą i podgrupą	55	70,5	48	61,5	33	42,3	16	20,5

Źródło: badania własne.

Z analizy danych zawartych w tabeli 3 wynika, że o ile większość badanych nie miała problemu z rozpoznaniem instrumentów na ilustracji (poza fagotem, który został poprawnie rozpoznany przez zaledwie 25, tj. 30%, badanych), o tyle zdecydowanie trudniej było badanym dokonać kategoryzacji instrumentów muzycznych na grupy (perkusyjne, strunowe, dęte) i podgrupy (perkusyjne – melodyczne, niemelodyczne; strunowe – szarpane, smyczkowe, uderzane; dęte – drewniane, blaszane, miechowe). Można zatem zaryzykować stwierdzenie, że wiedza na temat instrumentów muzycznych, a w szczególności ich podziału, jest niewystarczająca i dość wybiórcza. Powodować to może w dalszym kształceniu muzycznym nauczycieli wychowania przedszkolnego i wczesnoszkolnego stratę i tak małej ilości godzin na powtarzanie podstawowych wiadomości na ich temat.

Kolejne zadanie w pierwszej części testu odnosiło się do znajomości nazw i podziału głosów męskich i żeńskich oraz uszeregowania ich od najwyższego do najniższego (żeńskie – sopran, mezzosopran alt; męskie – tenor, baryton, bas). W związku z tym, że nazwy głosów nie zostały podane, tylko nieliczni respondenci – 19 osób (tj. 17,9%) – wymieniło wszystkie głosy, dokonało prawidłowego ich podziału oraz uszeregoowało w odpowiedni sposób.

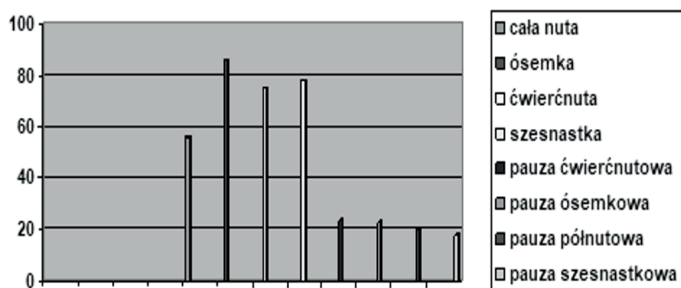
Ostatnie zadanie pierwszej części testu wymagało od badanych uszeregowania zespołów muzycznych od najmniejszej liczby wykonawców (duet, kwartet, sektet, orkiestra). W tym przypadku zdecydowana większość respondentów (93 osoby, tj. 87,7%) dobrze wykonała to zadanie. Jest to bardzo zadowalający wynik, choć spowodowany prawdopodobnie bardzo prostym skonstruowaniem zadania. Jest to najlepszy wynik w pierwszej części testu.

Druga część testu, jak wspomniano wcześniej, dotyczyła znajomości zasad muzyki. Sprawiała badanym znacznie więcej trudności, co nie napawa optymizmem. W tej części umieszczono zadania wymagające wiedzy oraz jej zastosowania w praktyce.

Pierwsze ćwiczenie polegało na nazwaniu ciągu dźwięków zapisanych w kluczu wiolinowym i opatrzonych wieloma znakami przygodnymi (cis¹, f¹, gis¹, d², fis², ces², a¹, f¹, des¹, c¹, h, as, es¹, g¹, gis², fes²). Choć jest to podstawowa wiedza na temat wysokości dźwięków, ich nazw po obniżeniu przez bemol i podwyższeniu przez krzyżyk, to tylko 3 (tj. 2,8%) osoby bezbłędnie rozwiązały to zadanie. Badani nie rozróżniają ok-

taw, w których znajdują się wspomniane dźwięki (mała, razkreslna i dwukreslna itp.), a z badania wynika, że nie rozumieją również zastosowania znaków przygodnych.

Kolejne dwa zadania oscylowały wokół wiedzy na temat nazewnictwa nut, znaków i kluczy. W pierwszym poproszono respondentów o nazwanie graficznie przedstawionych znaków (klucz wiolinowy, basowy, krzyżyk oraz kasownik). Wszyscy badani poprawnie nazwali klucz wiolinowy i bas, natomiast w przypadku pozostałych znaków pojawiły się trudności z ich określeniem. Klucz basowy poprawnie nazwało 56% badanych, zaś kasownik zaledwie 34%. W drugim pytaniu poproszono o nazwanie wartości rytmicznych nut i pauz (cała nuta, ósemka, ćwierćnuta, szesnastka oraz pauzy ćwierćnutowej, ósemkowej, półnutowej i szesnastkowej).

Ryc. 2. Wiedza z zakresu podziału rytmicznego nut i pauz

Źródło: badania własne.

Zamieszczone na ryc. 2 wyniki wskazują, że najmniej problemów respondenci mieli z określeniem nazw długości nut. 39 (tj. 50%) osób nie popełniło żadnego błędu w tym zadaniu. Znacznie większe trudności mieli z określeniem wartości rytmicznych pauz. Należy podkreślić, że omawiane treści kształcenia muzycznego wchodzą w zakres elementarnej wiedzy muzycznej już na etapie wczesnej edukacji dzieci.

Podsumowując wyniki wskazanych wyżej trzech zadań, nasuwa się wniosek, iż zdecydowana większość badanych nie posiada wiedzy o zapisie nutowym, a w konsekwencji prawdopodobnie nie jest w stanie wykonać nawet najprostszego utworu z nut. Świadczy o tym również ostatnie przeprowadzone w tej części testu ćwiczenie polegające na uzupełnieniu brakujących wartości rytmicznych w przykładach zapisanych w metrum $2/4$, $3/4$, $4/4$, $3/8$, $6/8$. Na 106 osób biorących udział w badaniu zaledwie 4 wykonały to zadanie poprawnie, co związane było z ich dodatkową edukacją w szkole muzycznej oraz ognisku muzycznym.

Ostania część testu, jak już wcześniej wspomniano, sprawdzała wiedzę odsłuchową na temat umiejscowienia utworu w epoce, z której pochodzi, gatunków muzyki oraz tańców narodowych i ich metrum. Pierwsze zadanie tej części testu polegało na prezentacji utworów z różnych epok. Z analizy treści zadań testowych wynika, że 30 (28,3%) respondentów potrafi sobie poradzić z zadaniami wymagającymi umiejęt-

ności słuchowego rozpoznania stylu epoki. Najmniej trudności sprawiło badanym rozpoznanie muzyki średniowiecza (49 osób, tj. 46,2%) oraz muzyki XX wieku (57 osób, tj. 53,8%). Trudniejsza do rozpoznania była dla respondentów muzyka renesansu (37 osób, tj. 34,9%) oraz klasycyzmu (34 osób, tj. 32%).

Drugie zadanie w trzeciej części testu dotyczyło rozróżnienia słuchowego różnych gatunków muzycznych. W tym przypadku wyniki badania plasowały się na znacznie wyższym poziomie. Z pośród badanych aż 83 osoby (tj. 78,3%) były w stanie rozpoznać wszystkie rodzaje przedstawionej muzyki. Najwyżej uplasowała się muzyka klasyczna, którą rozpoznali wszyscy badani. 92 osoby (tj. 86,6%) rozpoznało prawidłowo jazz, a 87 (tj. 82%) poprawnie wskazało muzykę etniczną i popularną.

Znacznie gorzej wypadło badanie znajomości odsłuchowej tańców narodowych i próba zapisu ich rytmów przez respondentów. Wyniki uzyskane w analizie odpowiedzi ukazują, że badani nie znają charakterystycznych cech tych tańców i nie potrafią ich identyfikować. Pięć polskich tańców narodowych rozpoznało w odsłuchu zaledwie 36 osób (tj. 34%). Badani mają problemy z metrorytmiką tańców narodowych, co zostało uwidocznione poprzez próbę zapisu charakterystycznych rytmów krakowiaka, poloneza, mazura, oberka i kujawiaka. Poprawnie rytmy wyżej wymienionych tańców zapisało 3 respondentów (2,8%).

Zadania trzeciej części testu koncentrowały się na analizie umiejętności percepcyjnych badanych i akcentowano w niej głównie umiejętności analizy i identyfikacji słuchowej. Uwagę zwraca tu przede wszystkim różnica pomiędzy wiedzą muzyczną respondentów, która w świetle wyników badania prezentuje się bardzo słabo, a umiejętnościami percepcyjnymi, które w obszarze przyporządkowania utworu do epoki wypadają lepiej niż podobne zadanie w pierwszej części testu. Najlepiej z całego testu wypadło odsłuchowe zadanie rozpoznania gatunków muzycznych.

WNIOSKI

Na podstawie przeprowadzonych badań diagnostycznych nad elementarną wiedzą muzyczną osób podejmujących studia na specjalności pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna można sformułować wnioski iż badani:

- a. nie posiadają elementarnej wiedzy na temat najwybitniejszych kompozytorów, ich stylistyki oraz osadzenia ich w epokach historycznych;
- b. wykazują znikomą wiedzę z zakresu nazewnictwa podstawowych terminów oraz instrumentów muzycznych;
- c. nie posiadają podstawowej wiedzy dotyczącej znajomości zasad muzyki, co uniemożliwia im wykonanie najprostszyc schematów rytmicznych czy melodii, nie wspominając o prostym akompaniamencie;
- d. nie rozpoznają tańców narodowych oraz nie wykazują wiedzy na temat ich charakterystycznych cech i zapisu rytmicznego;

- e. w procesie percepcji muzyki wypadają znacznie lepiej: korelują utwór muzyczny z epoką historyczną oraz rozpoznają różne gatunki muzyczne.

Niski poziom wiedzy elementarnej kandydatów stanowi poważny problem i wyzwanie przed nauczycielami akademickimi kształcącymi studentów w zakresie muzyki. Braki w wiedzy muzycznej z niższych etapów edukacji (która to wiedza ujęta jest w wymaganiach podstawowych w ramach programów zajęć z zakresu edukacji muzycznej na studiach) wymagają uzupełnienia, co skutkuje mniejszą ilością czasu na realizację efektów kształcenia i treści przewidzianych do osiągnięcia przez studentów w trakcie zajęć na studiach. Podobnie jak z innych badań (Białkowski, 2010) nad stanem powszechnej edukacji muzycznej w Polsce nasuwa się wniosek, iż dalszy rozwój tego obszaru uwzględniać winien przede wszystkim konieczność zwiększenia liczby godzin przeznaczonych na obowiązkowe zajęcia muzyczne w szkołach, prowadzenie tychże zajęć przez odpowiednio przygotowanych nauczycieli oraz położenie większego nacisku na muzyczne zajęcia pozalekcyjne.

BIBLIOGRAFIA

- Białkowski, A. (2010). Problemy i wyzwania edukacji muzycznej w Polsce W: A. Białkowski, M. Grusiewicz, M. Michalak (red.), *Edukacja muzyczna w Polsce. Diagnozy, debaty, aspiracje*. Warszawa.
- Bonna, B. (2012). Powszechna edukacja muzyczna wobec konieczności zmian. W: A. Michalski (red.), *Tożsamość pedagogiki muzyki*. Gdańsk.
- Migdał-Najman, K., Najman, K. (2017). Analiza poziomu wczesnoszkolnego kształcenia muzycznego w Polsce. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 469.
- Pękala, A. (2014). Przygotowanie nauczycieli do prowadzenia zajęć muzycznych w edukacji wczesnoszkolnej – raport z badań. *Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce*, 1.
- Przychodzińska, M. (2011). Powszechne wychowanie muzyczne 1960-1990. Między koncepcją a realizacją. *Wychowanie Muzyczne w Szkole*, 4.
- Przychodzińska, M. (2010). Edukacja muzyczna dziś. Idee – pytania – niepokoje. W: A. Białkowski, M. Grusiewicz, M. Michalak (red.), *Edukacja muzyczna w Polsce. Diagnozy, debaty, aspiracje*. Warszawa.
- Rakowski, A. (2010). Powszechna edukacja muzyczna – historia narodowego niepowodzenia. W: A. Białkowski, M. Grusiewicz, M. Michalak (red.), *Edukacja muzyczna w Polsce. Diagnozy, debaty, aspiracje*. Warszawa.
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2012, poz. 977).
- Szubertowska, E. (2012). Wczoraj i dziś edukacji muzycznej w kontekście jej funkcji wychowawczych. *Muzyka. Historia. Teoria. Edukacja*, 2.

WIEDZA MUZYCZNA ABSOLWENTÓW SZKÓŁ ŚREDNICH – KANDYDATÓW NA NAUCZYCIELI WCZESNEJ EDUKACJI

Słowa kluczowe: kształcenie ogólne, wiedza muzyczna, test wiedzy muzycznej

Streszczenie: Autor przedstawia wyniki testu wiedzy muzycznej, którym przebadano grupę 106 studentów stacjonarnych i niestacjonarnych I roku edukacji wczesnoszkolnej i wychowania przedszkolnego Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej (103 kobiety i 3 mężczyzn). Analiza wyników badania pozwala na wyciągnięcie wniosków, które ukazują stan kształcenia w ramach powszechnej edukacji muzycznej w szkołach podstawowych i średnich.

MUSICAL KNOWLEDGE OF SECONDARY SCHOOL GRADUATES – CANDIDATES FOR EARLY EDUCATION TEACHERS

Keywords: general education, musical knowledge, musical knowledge test

Abstract: The author of the following article presents the results of a musical knowledge test which examined a group of 106 (103 women and 3 men) full-time and part-time students of the first year of early school and preschool education of the University of Bielsko-Biała. The analysis of the findings of the study allows drawing conclusions which show the state of education as part of universal music education in primary and secondary schools.

